

Algemene beschouwingen begroting 2024

Beste raad, burgercommissieleden, college van B&W, vertegenwoordigers van de ambtelijke organisatie en belangstellenden. Voor ons ligt de begroting voor 2024. We willen allereerst de ambtenaren bedanken die de afgelopen tijd hiervoor veel werk verzet hebben. En natuurlijk ook de griffie voor de ondersteuning van het afgelopen jaar.

In onze bijdrage zullen we niet ingaan op alle thema's uit de begroting, maar slechts een aantal.

We leven in onzekere tijden. Tijden van oorlog en conflict in onder andere Oekraïne, Israël en Gaza. Tijden waarin de invloed van klimaatverandering zichtbaarder wordt. Tijden waarin prijzen voor energie en boodschappen flink kunnen stijgen. Tijden van krapte en onzekerheid op de woningmarkt. Tijden waar eerder de tegenstelling wordt opgezocht dan de verbinding. Tijden waarin de schreeuwers vaker te horen zijn en dan de stille meerderheid.

Nieuwe energie voor Halderberge

Op 28 oktober tijdens het D66 congres had Hans Vijlbrief een boodschap. Niet alleen voor D66'ers maar voor alle politici. Een groot deel van de bevolking voelt zich niet gehoord, niet gezien en niet geholpen. Wat belangrijk is, is onze houding en ons gedrag. We moeten echt eerst luisteren en dan pas handelen. Ga echt het gesprek aan met inwoners, ook met de mensen die je niet hoort. Hij had vier punten waar je je als overheid aan zou moeten houden:

1. Spreek in begrijpelijke taal;
2. Stop met hoger beroep tegen eigen burgers;
3. Geef het recht om te vergissen;
4. Ga blijvend met elkaar in gesprek.

Voor D66 Halderberge is het begrijpelijk dat inwoners emotioneel, heftig en soms boos kunnen reageren, omdat sommige zaken hen persoonlijk raken. Geef hier geen waardeoordeel aan, maar ga luisteren en vraag door. Neem elkaar niet de maat, maar ga samen op zoek naar oplossingen.

Dit geldt voor ons overal en dus ook in de raad. Laten we dat samen gaan doen. Als D66 Halderberge willen we ons hier extra voor inspannen en aandacht voor blijven vragen.

Als gemeente hebben we een belangrijke taak om mensen te ondersteunen die werken in de reguliere zorg, de mantelzorg, de jeugdzorg, jeugdhulpverlening, de zorg voor mensen met een beperking, maar ook al onze vrijwilligers in onze gemeente. We zijn trots op deze mensen, die elke dag opnieuw hard werken voor een ander. Deze mensen moeten we koesteren en ondersteunen waar mogelijk!

Op 20 juni is de vastgestelde Hervormingsagenda Jeugd aan de kamer aangeboden. Dit zal grote gevolgen hebben voor de jeugdzorg en de financiën hiervan. De gemeente krijgt hierin een belangrijke taak. D66 Halderberge zal dit de komende jaren nauwlettend volgen.

Goed onderwijs in goede gebouwen

Al jaren pleit D66 Halderberge voor goed onderwijs in goede gebouwen. We zijn blij om te zien dat ook de lokale VVD deze visie onderschrijft getuige het filmpje afgelopen zomer op de social media. Laten we dan nu ook met zijn allen doorpakken en ervoor zorgen dat de schoolgebouwen, zoals in het

integraal huisvestingsplan (IHP) genoemd, allemaal goede gebouwen worden met een gezond binnenklimaat, zodat onze jongeren optimaal van het onderwijs gebruik kunnen maken.

We hebben de afgelopen anderhalf jaar gepleit om problemen aan te pakken en op te lossen. We zijn als D66 fractie dan ook blij dat op 11 oktober met de Borgesusstichting is afgesproken om de problematiek gezamenlijk op te pakken met betrekking tot basisschool Uniek in Hoeven en het sport- en schoolcomplex Futura in Oud Gastel. Laten we nu doorpakken en er ook voor zorgen dat in 2027 de schop de grond in gaat voor de nieuwbouw van basisscholen de Bukehof en de Regenboog en het daar gevestigde kindcentrum.

- *Motie Uitvoering IHP*

Wonen voor iedereen

Het is en blijft een uitdaging om in de periode tot en met 2028 minimaal 1.000 nieuwe duurzame woningen te realiseren. Het is goed om te zien dat de plannen voor Hoeven Zuid nu concreet gaan worden en er op 13 november een informatiebijeenkomst wordt georganiseerd voor belangstellenden. Met 300 woningen zal dit een grote bijdrage leveren aan de doelstelling die wij onszelf opgelegd hebben. Er zal een mix van woningtypen in verschillende prijscategorieën zowel huur als koop gerealiseerd gaan worden. Al hebben we zo onze bedenkingen of je woningen tot 355.000 euro als betaalbaar kan aanmerken. Daarnaast zien we in CPO-projecten (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap) de mogelijkheid om maatwerk te leveren en grote betrokkenheid te creëren voor mensen die juist ontzettend graag in één van onze dorpen willen gaan of blijven wonen.

De inzet, niet alleen in dit plan maar meer in zijn algemeenheid, moet volgens ons zijn meer betaalbare woningen, zowel koop als huur, meer maatwerk en met extra focus op starters, jongeren en ook ouderen. Dit geldt voor ons voor elk plan dat aan de gemeenteraad voorgelegd wordt. We willen in elke wijk in elk dorp een duurzaam en divers woningaanbod. Laten we dat samen gaan doen.

- *Motie divers woningaanbod*

Gezonde leefomgeving voor iedereen

D66 Halderberge is van mening dat iedereen kan opgroeien, wonen, werken en recreëren in een gezonde leefomgeving. We zijn blij dat de hele raad meer bomen wil, zodat de omgeving groener wordt, want groen maakt gelukkig. Maar een gezonde leefomgeving gaat verder dan alleen een groene omgeving. Fijnstof uit industrie, houtstook en andere bronnen hebben een negatief effect op de gezondheid van onze inwoners. En zo zijn er nog meer stoffen die schadelijk zijn. De luchtkwaliteit in Halderberge kan veel beter. Uit recent onderzoek van TNO blijkt dat de lucht in onze gemeente zo'n 79 dagen per jaar niet schoon genoeg is om veilig in te ademen. Daarom pleit ook D66 Halderberge voor het ondertekenen van het Schone Lucht Akkoord en dienen we met PvdA/GroenLinks een motie in. Onze buurgemeente Etten-Leur is ons al voorgegaan.

Dit jaar heeft de raad de klimaatadaptatiestrategie Halderberge vastgesteld. Dit is belangrijk voor een gezonde, maar ook duurzame en veilige, woonomgeving. De weersextremen nemen in omvang en frequentie toe. We vinden het belangrijk dat hittestress in nieuwe wijken, maar ook in bestaande wijken zo veel als mogelijk beperkt wordt. We onderschrijven de strategie die onder andere de thema's wateroverlast, hittestress, droogte, waterveiligheid en biodiversiteit omvat. Laten we nu doorpakken.

- *Motie Schone Lucht Akkoord*

Duurzaamheid

Als we de klimaatdoelen willen halen en energieneutraal willen zijn in 2050, dan moeten we daar nog wat voor doen. Op dit gebied spelen de energiecoaches van Energiek Halderberge een belangrijke rol. Zij moeten onze inwoners bereiken en verleiden. We hebben signalen ontvangen dat deze energiecoaches nog meer inwoners kunnen bereiken als we via communicatie en voorlichting hiervoor meer aandacht vragen. *Is het college het met ons eens en bereid om hiervoor extra communicatie en voorlichting in te zetten?*

Wij zijn blij dat recent de eerste laadpaal van Energiek Halderberge een feit is, omdat we hier al vaker aandacht voor hebben gevraagd en vragen over hebben gesteld. We hopen dat er nog vele mogen volgen in onze gemeente.

Ook D66 Halderberge maakt zich zorgen over de bijplaatsingen rond onze milieuparkjes en deze zullen niet verdwijnen als we straks op verschillende plaatsen ondergrondse containers hebben. Wij stellen voor om het onderwijs in te schakelen en aan studenten te vragen welke oplossingen er mogelijk zijn. Recent hebben studenten van de Associate degrees Academie meegedacht met de gemeenten Roosendaal en Steenberg, en komen zij met creatieve en innovatieve ideeën en oplossingen. *Hoe denkt de raad en het college hierover?*

Veilige omgeving voor iedereen

Om echt vrij te kunnen zijn is er ook een veilige omgeving voor iedereen nodig. Zoals in de programmabegroting staat is het gevoel van veiligheid een belangrijk onderdeel van de leefbaarheid voor inwoners, ondernemers en organisaties. D66 Halderberge is het hier mee eens. Er wordt nu volop ingezet op zichtbaarheid en handhaving. Echter willen we Halderberge echt veiliger maken, dan moet er juist maximaal ingezet worden op preventie en moeten problemen bij de bron worden aangepakt.

Eén van de voorbeelden waar overlast, en ook onveiligheid, ervaren wordt is hoe er met arbeidsmigranten wordt omgegaan. Handhaven alleen op het moment dat er overlast ervaren wordt is niet de oplossing. Vaak verplaats je dan het probleem. Huisvesting is een heikel punt en hier worden door uitzendbureaus en sommige ondernemers wetten overtreden. Dus wil je dit aanpakken, dan zal je moeten optreden tegen ondernemers die dit faciliteren. Hoe gaan we als gemeente ervoor zorgen dat ondernemers arbeidsmigranten fatsoenlijk en humaan onderdak geven, waarbij ook voldoende aandacht gegeven wordt aan hun welzijn? Als er betere huisvesting is, meer aandacht voor gezondheid en welzijn en betere handhaving en toezicht, dan zal de overlast afnemen en het gevoel van veiligheid onder inwoners toenemen.

Al jarenlang maakt D66 Halderberge zich sterk voor een veiliger spoor. De grote hoeveelheid transport van gevaarlijke stoffen over het spoor, de zogenaamde giftreinen zorgt voor een gevoel van onveiligheid, maar vormt ook een groot risico. De gemeente Halderberge draagt bij aan de lobby om de gevaarlijk stoffen over het spoor door onze dorpen terug te dringen. Wat ons betreft gaat het niet snel genoeg. *Kan het college aangeven hoe we richting Den Haag met de andere gemeenten nog beter een vuist kunnen maken voor onze veiligheid?*

Bestuurlijke vernieuwing

Een nieuwe politiek kijkt verder dan de eerstvolgende verkiezingen. Ze houdt rekening met de langetermijngevolgen van politieke keuzes en geeft de mensen die die gevolgen het langst meemaken een stem in de besluitvorming. D66 Halderberge wil jongeren dan nog beter betrekken bij politieke

besluiten. Veel beslissingen van de gemeente hebben namelijk grote impact op het leven en de toekomst van jongeren. Voorbeelden van belangrijke thema's zijn de klimaatcrisis, de wooncrisis en problemen in de jeugdzorg. Ook het onderwijsbeleid heeft een directe impact op het leven van kinderen en jongeren. Zij hebben wat ons betreft dus ook het recht om betrokken te worden bij het vormgeven van beleid dat hen raakt. Daarom wil D66 Halderberge structureel investeren in jeugdparticipatie.

- *Motie Jongerenparticipatie*

Financiën

In de begroting staat dat een aantal belangrijke financiële kengetallen in vergelijking tussen 2022 en 2027 dalen, namelijk:

- de netto schuldquote van A naar B;
- de solvabiliteit van B naar C;
- en de belastingcapaciteit van B naar C.

In de begroting staat ook dat wij als gemeente qua financiële vermogenspositie nog niet op het gewenste punt zijn en dat dit de komende jaren ook niet gaat gebeuren. Voor de jaren na 2027 is er te weinig informatie beschikbaar om aan te geven wanneer we dat punt wel hebben bereikt. En dan met name dat de solvabiliteit weer hoger is dan 20%.

Het is voor D66 Halderberge duidelijk dat deze financiële situatie en ontwikkeling het directe gevolg is van de omvang van de investeringen die we doen en de vele projecten die worden uitgevoerd. Er is nu weinig ruimte voor nieuwe projecten. We staan helemaal achter de vele projecten die ten gunste komen van onze inwoners, verenigingen en ondernemers, maar we hebben ook zorgen: Vormen deze financiële ontwikkelingen geen bedreiging voor de investeringen in de komende jaren? En wat gaat dat betekenen voor de lasten van onze inwoners? We zijn hierbij afhankelijk van de ontwikkeling van de rente op de kapitaalmarkt en wat een nieuw kabinet gaat doen met het gemeentefonds. We blijven dit de komende jaren kritisch volgen en hebben daarom de auditcommissie gevraagd of zij hier de komende jaren extra aandacht aan wil besteden.

D66 Halderberge heeft meerdere keren gevraagd om ook te kijken naar subsidiemogelijkheden die er zijn in Europa. Goed om te horen dat het college en de ambtelijke organisatie op zoek zijn gegaan naar landelijke subsidies en er straks wellicht subsidies zijn voor het winkelgebied in Oudenbosch. Hier zullen we het komende jaar op blijven terugkomen.

Tot slot

Zoals aan het begin aangegeven: we leven in onzekere tijden waar eerder tegenstellingen worden opgezocht dan de verbinding. Tijden waarin schreeuwers vaker te horen zijn en de stille meerderheid niet. Een groot deel van de bevolking voelt zich niet gehoord, gezien en niet geholpen. We moeten echt eerst luisteren en dan pas handelen. Laat iedereen vrij, maar niemand vallen. Neem elkaar niet de maat, maar ga samen op zoek naar oplossingen.

Dit geldt voor ons overal en dus ook in de raad. Laten we dat samen gaan doen met nieuwe energie voor Halderberge!

Fractie D66 Halderberge,

Frits Harteveld, Mark Buijs en Geertien Stuit